

[Undervisningsministeren]

om, at problemet ville blive løst, inden praktikken skal finde sted her til sommer.

Forhandling

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

§§ 1-4

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 1

forkastedes, idet 17 stemte for, 132 imod; 5 stemte hverken for eller imod.

§ 5

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2 betragtedes som

bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 1.

§§ 6-14

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3

forkastedes, idet 78 stemte for, 81 imod.

§ 15

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om udtagelse til nævninge- og domsmændsgrundlisten.

[Af Mimi Jakobsen (CD) m.fl.]
(Beslutningsforslag nr. B 77. Fremsat 11/3 80).

Forslaget sættes til forhandling.

Justitsministeren (Henning Rasmussen):

Det foreliggende forslag til beslutning vedrører reglerne om udtagelse af personer til nævninge- og domsmændsgrundlisterne.

Det fremgår af bemærkningerne til forslaget, at forslagsstillerne finder, at den eksisterende fremgangsmåde medfører, at der sker en politisering af retsvæsenet, og at de personer, der udpeges, ikke udgør et repræsentativt udsnit af befolkningen.

Efter retsplejeloven vælges til grundlisterne for nævninge og domsmænd et antal personer, der må anses egnede til at virke som nævninge eller domsmænd.

I justitsministeriets cirkulære om spørgsmålet er det tilkendegivet, at det må anses for ønskeligt, at de personer, der udpeges, udgør et repræsentativt udsnit af befolkningen, ligesom der bør tilstræbes en nogenlunde ligelig repræsentation af forskellige aldersklasser og af mænd og kvinder.

Udtagelsen foretages af et grundlisteudvalg på 5 medlemmer, der udpeges af kommunalbestyrelsen. Hvis der ikke i dette udvalg opnås enighed om, hvilke personer der skal udtages til grundlisten, har ethvert medlem af udvalget ret til at kræve, at udtagelsen foretages efter de regler, der gælder for kommunalbestyrelsens valg til udvalg m.v.

Medlemmerne af grundlisteudvalgene har pligt til at hemmeligholde, hvad der foregår under udvalgenes møder, og derfor kan jeg naturligvis ikke referere, hvad der foregår på udvalgenes møder. Det er imidlertid mit absolutte indtryk, at grundlisteudvalgene kender deres ansvar efter loven og lever op til det, og jeg har således grund til at tro, at grundlisteudvalgene rundt om i kommunerne gør et sagligt og kompetent arbejde.

Hvad angår spørgsmålet om, hvorvidt nævninge og domsmænd er repræsentative for befolkningen, kan jeg henvise til en tidligere justitsministers besvarelse af et spørgsmål fra fru Mimi Jakobsen. Som nævnt ved den lejlighed har Danmarks Statistik foretaget en undersøgelse af spørgsmålet med vægten lagt på køn, alder og erhverv. Det fremgår af undersøgelsen, at der er en lille tendens til, at kvinder er underrepræsenteret. Endvidere er der en vis aldersmæssig skævhed, således at unge under 35 år er underrepræsenteret. Endelig er der en tendens til, at

[Justitsministeren]

personer i erhverv forholdsmæssigt er hyppigere repræsenteret end personer uden beskæftigelse.

Kommunerne blev gjort bekendt med resultatet af undersøgelsen forud for udtagelsen til de nuværende grundlister, en udtagelse, der er gældende indtil udgangen af 1983. Der har således været mulighed for i de nye grundlister at rette op på de mindre skævheder, som er blevet påvist ved undersøgelsen.

Forslagsstillerne finder, at udtagelsen alene bør ske i henhold til oplysningerne fra Danmarks Statistik. Jeg har forstået denne udtalelse sådan, at udtagelsen bør finde sted f.eks. ved lodtrækning eller via EDB.

Lignende forslag har tidligere været fremsat her i tinget. I 1966 rejste det daværende folketingsmedlem Poul Dam spørgsmålet om at lade udvælgelsen ske ved lodtrækning, og så sent som i 1979 har fru Mimi Jakobsen peget på muligheden for at lade udtagelsen foregå ved hjælp af EDB. De nævnte fremgangsmåder skulle sikre en objektivt set tilfældig udvælgelse til de omtalte lister.

Det er, som jeg nævnte før, en forudsætning efter retsplejeloven, at de personer, der udtages, må anses for egnede til at varetage deres hverv, og der er vel ingen tvivl om, at dette krav er af væsentlig betydning for befolkningens tillid til lægdommerinstitutionen. Ved en tilfældig udtagelse, hvad enten den sker ved lodtrækning eller ved EDB, vil det ikke være muligt at vurdere, om kravene om egnethed er opfyldt. Hvis man ønsker at ændre udvælgelsesmetoden, må det klart forudsættes, som det også er påpeget af tidligere justitsministre, at der bliver muligheder for at udskille de mindre egnede.

Som det vil kunne forstås af det foregående, mener jeg ikke, at der er et væsentligt behov for at ændre den gældende udtagelsesprocedure, men jeg er naturligvis indstillet på at medvirke til en klarlægning af eventuelle spørgsmål, som måtte blive rejst i forbindelse med udvalgets behandling af forslaget.

Winnie Møller (S):

Jeg kan på socialdemokratiets vegne tilslutte mig justitsministerens bemærkninger om, at de personer, der udtages til nævninge og domsmænd, skal være egnede til hvervet. Jeg lægger i ordet »egnede«, at de skal være i besiddelse af en naturlig sund fornuft og i

besiddelse af en, skal vi kalde det almindelig retsbevidsthed.

Ministeren refererer til, at Danmarks Statistik har foretaget en undersøgelse af, om udtagelser af nævninge og domsmænd nu også svarer til befolkningens almindelige sammensætning, på trods af at de udtages på et noget snævert grundlag. Når en sådan undersøgelse rent faktisk viser, at det gør de, mener jeg ikke, at man, som CD gør, kan tale om, at der her sker en politisering af retsvæsenet.

Der er imidlertid et spørgsmål, jeg godt kunne tænke mig at få belyst under et udvalgsarbejde, nemlig om der eksisterer samme repræsentative udsnit for de personers vedkommende, som kommer i funktion, og jeg tænker her på, at jeg i hvert fald selv har en fornemmelse af, at der ofte i nævningeting er en underrepræsentation af kvinder, til trods for at kvinderne udgør over halvdelen af befolkningen. I visse sager kan denne skæve rekruttering måske give nogle diskutabile afgørelser, men som sagt kan spørgsmålet blive behandlet i udvalget. Er der nogle skævheder her, må de kunne rettes administrativt.

Som sagt mener jeg, at selve grundlaget, nemlig at man skal være egnet til hvervet, bliver opfyldt gennem den måde, hvorpå nævninge og domsmænd i dag udtages. Derfor kan vi ikke medvirke til forslagets gennemførelse.

Bjørn Elmquist (V):

Jeg vil gerne starte med at understrege, at vi i venstre tillægger det læge element ved de danske domstole meget stor vægt, og i det omfang, hensigten bag dette forslag til folketingsbeslutning fra CD tilsigter at øge det læge elements vægt og respekten deromkring, kan vi erklære os sympatisk stemt deroverfor. Men som justitsministeren udtrykte det, og som mit partis ordfører ved tidligere lejligheder har sagt det, er vi ikke helt sikre på – for at udtrykke det pænt – at det, man fra CDs side ser ud til at tænke sig, nemlig udtagelse efter EDB eller i hvert fald noget, der baserer sig på oplysninger fra Danmarks Statistik, er den rigtige vej at gå. Vi mener, at det stadig væk er nødvendigt, at man kan skyde de folk ud, som ikke er egnede til det, og når jeg i denne sammenhæng tænker på ordet »egnet«, er det noget, der i hvert fald

[Bjørn Elmquist]

går på, om man er ganske umotiveret for at deltage i sådanne aktiviteter, om man er ganske uden interesse for samfundsforhold og menneskelige relationer osv.

Det vil være meget svært ved hjælp af en statistisk udpegning af disse domsmænd og nævninge at sikre sig, at man ikke får for mange svipsere, hvis jeg må sige det på den måde.

For et års tid siden blev der udsendt et cirkulære fra justitsministeriet, hvor man over for grundlisteudvalgene understregede, at eventuelle skævheder, som det fremgår af de undersøgelser, der har været foretaget, findes, gerne skulle undgås i udpegningen af de domsmands- og nævningelister, som skulle finde sted for perioden 1980-83. Jeg ved ikke, om der er mulighed for undervejs i udvalget at se, i hvilket omfang denne opfordring er fulgt, og hvilket resultat man er nået frem til. I det omfang, der kan komme materiale frem dér, som kan kaste nyt lys over det, vil vi gerne være med i udvalgsarbejdet, men vi kan ikke på forhånd uden videre tilslutte os, at dette skal være den rigtige løsning.

Agnete Laustsen (KF):

Fra konservativ side kan vi erklære os enige i den målsætning, fru Mimi Jakobsens forslag giver udtryk for, nemlig at domsmænd og nævninge skal udgøre et repræsentativt udsnit af befolkningen.

Nu er der jo efter gældende dansk ret tillagt disse lægmænd store beføjelser og stor indflydelse i strafferetsplejen, og det må derfor stå alle klart, at der må stilles visse krav til deres kvalifikationer. Det gøres der jo også, idet det ifølge retsplejeloven er et krav, at de personer, der udtages, skal være egnede til at virke som nævninge eller domsmænd. Dette egnethedskriterium er ikke nærmere defineret, og det er derfor op til de mennesker, som udpeger nævninge og domsmænd, det såkaldte grundlisteudvalg, at vurdere, om de mennesker, som bringes i forslag, er egnede.

Vi ved formentlig alle, at det hyppigt er politiske partier, som indstiller til disse tilidshverv, men den endelige afgørelse af, hvem der skal udpeges, ligger hos grundlisteudvalget, og det er dem, der har ansvaret for, at posterne fordeles, således at befolk-

ningen repræsenteres rimeligt både i henseende til alder, køn, erhvervsforhold o.lign.

Hvis vi skulle følge fru Mimi Jakobsens forslag, som hun i øvrigt tidligere har været inde på i spørgsmålsform, og overlade det til tilfældet baseret på Danmarks Statistik, hvem der blev udpeget, ville retsplejelovens krav om egnethed helt forsvinde. Det mener vi ikke kan være rimeligt, i og med at disse mennesker spiller en så betydningsfuld rolle under straffesagers behandling.

Derimod ser vi gerne, at grundlisteudvalgene løbende bliver orienteret om, hvorvidt der er konstateret skævheder i rekrutteringen, således at der for den kommende periode kan rettes op på det, f.eks. således, som det også har været nævnt her i dag, at kvinder og yngre bliver repræsenteret bedre. Den seneste undersøgelse viser jo, at der har været en vis underrepræsentation for disse grupper.

Vi er som sagt enige i målet, men vi kan ikke tilslutte os midlet, således som det her er udformet.

Kjærulff-Schmidt (FP):

Fremskridtspartiet er enig med ministeren og også med de foregående ordførere i, at der er positive træk i forslaget, men samtidig nærer vi også de betænkeligheder, der er givet udtryk for med hensyn til virkningerne af forslaget, hvis man forestillede sig det gennemført.

Ebba Strange (SF):

Dette er jo en sag, vi har drøftet tidligere her i salen, og det, jeg har lyst til at tilføje til debatten, er, at jeg da er interesseret i, om den undersøgelse, som vi fik forelagt, efter at sagen havde været behandlet sidst, og som justitsministeren oplyser er sendt ud til kommunerne, har fået en positivt afsmittende virkning på den måde, som grundlisteudvalget nu vælger at sammensætte listen på. Det kan vi jo få opklaret i udvalget, så jeg mener, at forslaget kan bruges til, at vi følger sagen op, fordi vi også fra SFs side har været interesseret i, at der bliver en mere rimelig fordeling med hensyn til, hvem der faktisk bliver nævninger og domsmænd, end den, der eksisterer i øjeblikket.

Jeg mener dog ikke, vi kan støtte CDs forslag. Som justitsministeren var inde på, har vi selv for mange år siden fremsat et forslag,

[Ebba Strange]

der godt kunne ligne dette lidt, og det var selvfølgelig ud fra nogle af de samme tanker, som ligger i CDs forslag.

Der er én ting, som ikke har været inde i debatten, og som jeg har lyst til at nævne, og det er, at der er jo tale om et hårdt hverv; det er nogle skrappe drenge, for at sige det sådan, man er oppe imod, når man er domsmand eller nævning, så hvis man valgte enten Poul Dams løsning fra 1966 eller CDs løsning nu, kan vi risikere, at vi får nævninger eller domsmænd, som ikke er i stand til at manifestere sig over for de meget veluddannede, skarpe jurister, som de sidder og skal dømme sammen med, og det synes jeg er vigtigt i denne sag også at få ind i billedet. Jeg har i hvert faldt mødt domsmænd, som syntes, det var svært at være godt nok rustet til at klare den situation. De jurister, som sidder i retssalene, er jo godt skåret for tungebåndet. Jeg synes, der skal være en jævn fordeling af alder, køn og erhverv, men jeg synes også, at de mennesker, der skal gå ind i dette, skal have styrke til virkelig at gøre sig gældende over for de skrappe jurister, der sidder der. Jeg vil godt være med til at drøfte dette i retsudvalget, men jeg er ikke sikker på, at vi vil støtte forslaget, som det ligger her.

Lone Dybkjær (RV):

Da mit partis ordfører, hr. Bernhard Baunsgaard, ikke kan være til stede på grund af debatten tidligere på dagen i salen, skal jeg på hans vegne sige lidt om forslaget.

Det falder jo nærmest i to dele; der er spørgsmålet om politiseringen af retsvæsenet og spørgsmålet om en rimelig repræsentation.

Om det første vil jeg sige, at om end vi ikke ønsker en politisering af retsvæsenet, finder vi dog, at den måde, man i øjeblikket udtager på, er tilfredsstillende. Vi kan i hvert fald ikke finde bedre forslag, og vi mener ikke, at forslagsstillernes forslag vil gøre, at situationen forbedres. Her har vi navnlig taget hensyn til spørgsmålet om egnethed, sådan som også flere af de tidligere ordførere har været inde på.

Når det drejer sig om det andet spørgsmål, spørgsmålet om repræsentationen, synes jeg, det kan være nyttigt at finde ud af, hvordan repræsentationen rent faktisk er, når doms-

mænd og nævninger udtages. Det, vi hørte om, var, så vidt jeg forstod, kun grundlisterne. Da er det også vores opfattelse – men vi vil gerne se det dokumenteret – at repræsentationen her er skæv. Spørgsmålet er så, hvad vi kan gøre ved det, for kønne ord og henstillinger er sikkert ikke nok, og her kan jeg så henvise til vores eget beslutningsforslag nr. B 121, hvori vi har sagt, at der skal være større ligestilling mellem mænd og kvinder. En af måderne at gøre det på er f.eks., at der indstilles flere end dem, man skal bruge, altså at man altid sikrer sig, at der er et rimeligt antal kvinder, helst lige så mange som mænd, indstillet, sådan at det i hvert fald ikke blot er, fordi der ikke er indstillet nogen, at man ikke får nogen udpeget. Vi finder, at dette bør man faktisk arbejde alvorligt med i udvalget, fordi det er et problem, der rammer ikke blot dette område, og det er altså nødvendigt med andet og mere end kønne ord.

Wilhjelm (VS):

I VS har vi umiddelbar sympati for CDs forslag. Vi mener, at påvisningen med hensyn til skævheden i køn og alder er rigtig, og det skulle egentlig undre os, om ikke der også er en skævhed i det, man kunne kalde socialgruppe.

En ting er, hvordan grundlisterne opstilles, men som fru Lone Dybkjær var inde på som vist den eneste hidtil, er det ikke fuldstændig ensbetydende med – jeg ved ikke rigtig, hvordan mekanismen er – hvordan repræsentationen bliver i de faktiske nævninge- og domsmandsudpegninger. Vi har haft eksempler på, at nogle af de folk, der har stået på grundlisten, aldrig nogen sinde har været brugt, medens andre på den samme grundliste bliver brugt i én uendelighed i den samme kommune, i den samme retskreds. Hvordan det egentlig går til, er noget af det, vi gerne vil benytte dette forslags udvalgsbehandling til at prøve at finde ud af.

Jeg synes også, at de betragtninger, der har været gjort gældende i debatten om egnethedskriteriet, giver anledning til, at man kigger lidt nærmere på det.

Fru Winnie Møller definerede egnethed som besiddelse af en naturlig, sund fornuft – hvad det så ellers er, hvis det ikke er socialdemokratisme – eller besiddelse af naturlig

[Wilhelm]

sund fornuft og almindelig retsbevidsthed. Jeg synes ikke, det er særlig sikre kriterier at gå efter. Jeg ved ikke, hvad grundlisteudvalgene går efter, om de overhovedet har nogen retningslinjer, men det vil vi da gerne høre noget mere om i hvert fald. Jeg kunne da godt tænke mig at få at vide f. eks., om tidligere kriminalitet i sig selv er diskriminerende. Er man i besiddelse af en naturlig retsbevidsthed, hvis man er tidligere dømt? Jeg synes i virkeligheden, det var nogle velkvalificerede personer at have blandt vores nævninger. De ved noget om, hvad det er, folk går ind til, men det er da muligt, at de falder udenfor på forhånd efter dette egnethedskriterium, som vi ikke ved særlig meget om.

Og hr. Bjørn Elmquist definerede det på en ganske anden måde. Han talte om, at det skulle være nogle, der var motiverede og havde interesse for samfundsforhold. Nå, ja, men det er jo simpelt hen et forsøg på at formalisere – eller formulere – det krav, som allerede nu formodes at være opfyldt, når det er partierne, der udpeger dem.

Jeg kan ikke se, at partiudpegningen på nogen måde kan sikre den fulde repræsentativitet med hensyn til køn, alder, socialgruppe osv., og derfor har vi sympati for CDs forslag. Men jeg vil godt sige, at vores stillingtagen afhænger af, hvad der under udvalgsarbejdet bliver oplyst nærmere om proceduren. Kan der ved en sådan procedure skabes sikkerhed mod manipulation? Kan der skabes sikkerhed mod, at et grundlisteudvalg, eller hvad det nu skal hedde i fremtiden, benytter sig af registercheck? Kan der skabes sikkerhed mod, at de, som det var fremme i en nævningsesag for nylig, allerede inden man når til grundlisterne, kan udskyde folk, der er medlemmer af et eller andet parti, som måske ikke var så gunstigt i den pågældende sag efter anklagemyndighedens synspunkt? Hvis ikke der er sikkerhed mod den slags, kan dette godt gå hen og blive værre end partirepræsentativiteten, og andet er der jo ikke i den nuværende udpegning. Kan det sikres, er vi positivt stemt over for CDs forslag.

Poul H. Møller (KrF):

Kristeligt folkeparti er for så vidt også positivt stemt over for forslaget, men vi har vore tvivl, som andre ordførere også har gi-

vet udtryk for her i dag. Det er jo påvist, at der er visse skævheder i den hidtidige udtagelse med hensyn til køn, aldersgrupper og måske også erhverv. Men spørgsmålet er, om det vil blive ændret væsentligt – ja, noget vil det jo ændre på det – hvis man nu udtager dem f. eks. efter CPR-numre.

Et spørgsmål, som har været meget fremme her i debatten, og som jeg også vil tage med, er imidlertid netop det med egnethed. Som politimand må jeg replicere til det, hr. Wilhelm lige har sagt om, at tidligere kriminelle måske var særdeles egnede. Dertil vil jeg nok sige, at de hårdt belastede kriminelle måske nok er endda overkvalificerede til det hverv, så det tror jeg nok ville være uheldigt. I det hele taget er dette med en tilfældig udpegning, hvor man ikke har nogen som helst viden om den person, der udtages, hans relationer til samfundet og dets funktioner osv., noget uheldig, og derfor må man, hvis der skal udtages efter, lad os sige CPR-numre, i hvert fald have en eller anden institution, der kan udelukke visse uheldige, som ikke er egnede, og som ikke har mulighed for at følge en retssag og forstå det, der sker under hele retshandlingen. Med andre ord, man skal virkelig være normalt begavet. Jeg vil blot sige, at kristeligt folkeparti er interesseret i at medvirke positivt i en udvalgsbehandling for at finde en måske mere heldig form for udtagelse til grundlisterne.

Lis Starcke (DR):

Retsforbundet er også enig med hensyn til hensigten med dette forslag. Vi mener, at forslaget i hvert fald kan bevirke det nyttige, at vi drøfter den bedste måde at sikre egnethed og hindre skævheder på. Det må være de to ting, vi særlig skal se på, og det fremgik også af justitsministerens redegørelse. Vi skal have den bedste egnethed og hindre skævheden, og det sker ikke ved lodtrækning eller EDB, det er ikke særlig tilfredsstillende. Man kunne måske se på cirkulæret, som blev udsendt, og så undersøge, om det har hjulpet, eller om dette cirkulære kunne forbedres. Vi vil gerne have, at man finder frem til den bedst mulige måde. At lade det ske ved EDB eller ved lodtrækning gør måske ikke så meget ved udtagelse af nævninger, for der er mange, men med hensyn til domsmænd,

[Lis Starcke]

hvor der kun er to, mener vi ikke, at man ad den vej får den bedst mulige løsning.

Mimi Jakobsen (CD):

Jeg vil gerne starte med at takke først og fremmest VS for tilslutningen og dernæst naturligvis de ordførere, som har givet udtryk for, at der dog var visse sympatiske træk ved forslaget.

Jeg vil gerne starte med at citere den bekendtgørelse om udtagelse til nævninge- og domsmandsgrundlisten, som er udsendt af justitsministeriet den 13. februar 1979, og hvor det i § 1 hedder: »Uden for København udtages 1 person for hvert fulde antal af 300 indbyggere regnet efter sidste forud for udtagelsen offentliggjorte tabelværk fra Danmarks Statistik om befolkningen i de enkelte kommuner fordelt efter køn, alder og ægteskabelig stilling.« Og i § 2 hedder det: »Såfremt der ikke i grundlisteuudvalget opnås enighed om, hvilke personer der skal udtages til grundlisten, har hvert medlem af udvalget ret til at kræve, at udtagelsen foretages i overensstemmelse med de i styrelsesvedtægten gældende regler om kommunalbestyrelsens valg til udvalg m. v.«

Det vil altså sige, at man sådan set allerede i § 1 nævner, at det egentlig er den statistiske udvælgelse, der skal bruges, men hvis man i grundlisteuudvalget ikke kan blive enige, kan man gå over til den politiske udvælgelse, og det er lige præcis det, CD ønsker at forhindre.

Jeg tør ikke sige, om man, hvad lovens ord angår, kræver det repræsentative, men jeg vil i hvert fald mene, at man i lovens ånd kræver det, således som det også hed i et cirkulære fra 1967 fra justitsministeriet, hvori der står, at det må anses for ønskeligt, at de personer, der udtages, udgør et alsidigt sammensat udsnit af befolkningen.

Så vil jeg gerne sige generelt til de ordførere, som har beskæftiget sig med EDB-udtræk og lodtrækning og har stillet det spørgsmål, om det nu giver en større repræsentativitet, eller hvad det nu hedder. Dertil vil jeg gerne sige, at der er ikke tale om et tilfældigt pluk-ud fra en EDB-liste. Der er tale om, at man for hver enkelt kommune ved, hvorledes befolkningen er sammensat efter køn, alder, erhverv og eventuelt socialgrupper, eller hvad ved jeg.

Disse kriterier lægger man til grund, når man udtager, således at man automatisk får den rigtige fordeling, det er ikke bare et spørgsmål om lodtrækning. Men det er da rigtigt, at man ikke kan se – jeg tror, det var kristeligt folkeparti, der brugte udtrykket »den enkelte persons relation til samfundet«. Nej, det er rigtigt, det kan man ikke. Til gengæld har man, hvad jeg synes flere ordførere har overset, ifølge cirkulæret en mulighed for at sortere fra, for der står, at udtages kan enhver, der er uberygtet, medmindre den pågældende fylder 70 år inden udløbet af det tidsrum, for hvilket grundlisten gælder, eller på grund af åndelig eller legemlig svaghed eller utilstrækkeligt kendskab til det danske sprog er ude af stand til at fyldestgøre en nævnings eller domsmands pligter.

Det vil sige, at man har muligheder for at sortere fra. Det er ikke et spørgsmål om, at udtager man over EDB-listen, får man hvem som helst. Det behøver man ikke at gøre. Der er undtagelsesbestemmelser.

Den konservative ordfører var også inde på egnedetskriteriet og sagde, at det var jo ikke defineret. Ja men det er det jo netop, fordi der altså er undtagelser med hensyn til, hvilke personer der kan skønnes egnede. Desuden er der selvfølgelig nævnt en lang række erhvervsgrupper: ministre, advokater, advokatfuldmægtige osv., som af andre grunde ikke kan deltage.

Flere har været inde på den undersøgelse, som Danmarks Statistik har foretaget, og den har jeg naturligvis også beskæftiget mig med. Det fremgår heraf, at unge under 35 år er underrepræsenteret, at de 45–54-årige er overrepræsenteret, at der er en lille tendens til, at kvinder er underrepræsenteret, at de erhvervsmæssigt beskæftigede er overrepræsenteret, at hjemmearbejdende hustruer, pensionister og andre personer ude af erhverv er underrepræsenteret, og at det især er de højere funktionærer og selvstændige gårdejere og landmænd, der er overrepræsenteret. Det er i allerhøjeste grad de ufaglærte arbejdere, der er underrepræsenteret, hvilket også fremgår af den undersøgelse refereret af mag. scient. Bjarne Ruby i Juristen i 1971, hvori han sammenligner en kontrolgruppe og så den gruppe af domsmænd, som han undersøger.

Deri siger han f. eks., at blandt mændene er det således, at der i kontrolgruppen er 12 selvstændige, men der er 23 i domsmands-

gruppen. Der er 26 funktionærer i kontrolgruppen, men der er 55 i domsmandsgruppen, altså en klar overvægt. Af de faglærte arbejdere er der 21 i kontrolgruppen og kun 15 blandt domsmændene. Af de ufaglærte arbejdere er der 23 i kontrolgruppen og kun 8 i domsmandsgruppen. Pensionister, studerende og andre uoplyste – »uoplyste« er altså »erhverv uoplyst« og ikke »uoplyste« – er heller ikke repræsenteret. Det vil sige, at der er betydelige skævheder.

Men må jeg så gøre opmærksom på en ting, som for os er alt afgørende, men som ingen ordfører i og for sig har været inde på. Selve den politiske udvælgelse giver jo skævheden. Det er jo 8 eller 9 pct. af den voksne befolkning, der er medlem af et politisk parti her i landet, og det vil sige, at de skævheder, jeg lige har refereret, skal lægges til den enorme skævhed, der følger af, at man efterhånden udelukkende udpeger partimedlemmer og vælgerforeningsmedlemmer, det vil altså sige den lille minoritet, der er politisk aktiv her i landet. Det er jo ikke alene CDs problem. At der er andre, der kunne ønske flere politisk aktive, er en anden side af sagen. Men det er jo det, der giver skævheden. Og så kan vi jo hver især granske hjerte og nyrer for at finde ud af, om vores vælgerforeningsmedlemmer er bedre egnet end andre. Det er rigtigt, at de er mere politisk aktive. Men stadig væk må jeg sige, at med det oplysningsniveau, vi trods alt har her i landet, og som jeg som regel ikke er den første der priser, står man ikke ligefrem over for et stort analfabetismeproblem, så det må være således, at på ganske få undtagelser nær må vi skønne at den danske befolkning er egnet til at udføre disse hverv, lige fra professoren i jura til den, der måtte ønske dødsstraf for at køre uden cykellygte el. lign. Vi må tage det hele med. For det, der ligger i denne institution, er, at såfremt man forstår sproget og ikke lider af åndelige eller legemlige svagheder, må man erklæres for egnet, og så må vi tage de synspunkter, der ligger i befolkningen, og dens retsopfattelse med i betragtning.

Jeg finder altså specielt, at den skævhed, som det med det politiske giver, er noget, som ordførerne har overset, og som jeg finder er meget væsentligt.

Jeg vil selvfølgelig give ministeren ret i, at det er lidt svært at tale om dette, for jeg ved

heller ikke, hvad der er forgået i samtlige grundlisteudvalg rundt omkring i landet, da det jo er hemmeligt, men man hører jo et og andet, som i allerhøjeste grad bekræfter mig i, at selv den henstilling, ministeriet er kommet med, ikke har hjulpet, men at kvinderne stadig er underrepræsenteret, og at lærerne f. eks. stadig er meget overrepræsenteret. Sådan er der adskillige ting, som jeg naturligvis ikke kan bevise, for det er jo kun noget, man hører. Man kan ikke vide det.

Flere ordførere har som sagt været inde på det her med EDB-udvælgelsen og stillet det spørgsmål, om det var det rigtige. Jeg understreger altså, at der ikke er tale om en tilfældighed, og der er ikke tale om, at man ikke kan skyde de ikke-egnede ud; det kan man ifølge de cirkulærer, der eksisterer allerede i dag.

Jeg tror, jeg har svaret hr. Wilhjelms på spørgsmålet om den erhvervsmæssige skævhed. Jeg kan henvise til de undersøgelser, jeg har nævnt, og som klart viser en erhvervsmæssig skævhed, også hvad socialgrupper angår. Uden at det er sat op i socialgruppe 1, 2, 3, 4 og 5, ved vi jo nok, hvor de forskellige sådan nogenlunde hører hjemme.

Der står jo, at enhver person, der er uberygtet, kan optages på listen. Jeg ved ikke, om det betyder det samme som »dømt« i dette sprog, men det må nok være et foreløbigt svar i hvert fald.

Jeg håber selvfølgelig, at vi kan få yderligere oplysninger om dette i udvalget, og jeg takker da også for, at adskillige ordførere har villet være med til at hjælpe os igennem i udvalget for at få disse oplysninger. Jeg ved ikke, hvor mange vi overhovedet kan få, da det jo skal være så hemmeligt alt sammen, men jeg vil i hvert fald bede om, at man endnu en gang overvejer: er det alene de politisk aktive, der skal sidde i vores retter rundt omkring og træffe disse meget svære beslutninger? Jeg mener det ikke. Jeg mener, det er det, jeg kalder en politisering. At der så desforuden er skævheder blandt kønnene, blandt aldersgrupperne, blandt erhvervsgrupperne, betragter jeg også som alvorligt, men det er fremfor alt dette, at det bliver vores vælgerforeningsmedlemmer, der skal sidde og afgøre, hvad der skal foregå ved retterne rundt omkring, jeg ikke føler mig særlig tryk ved.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov. (Forbud mod salg af pornografiske hæfter o. lign. fra automater m.v.).

[Af Poul H. Møller (KrF) m. fl.]

(Lovforslag nr. L 180. Fremsat 20/3 80).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Henning Rasmussen)

Det lovforslag fra kristeligt folkeparti, som skal behandles her i dag, knytter sig til forbuddet i straffelovens § 234 mod salg af pornografiske billeder eller genstande til unge under 16 år. Lovforslaget betyder, at det ved en tilføjelse af et stk. 2 til § 234 gøres strafbart at sælge pornografi fra automater, via postordre eller på anden måde, hvorved aldersgrænsen på de 16 år ikke kan kontrolleres.

Jeg skal ikke gå i detaljer med forslagets udformning, men komme med nogle korte generelle bemærkninger.

Jeg skal ikke nægte, at forslaget fremtræder med et vist præg af umiddelbar logik og konsekvens. Har man en aldersgrænse, kan man ræsonnere, skal dens overholdelse kunne kontrolleres, og salgsformer, som kun giver begrænsede muligheder for en sådan kontrol, må derfor forbydes. De fleste vil jo nok være enige med mig i, at slet så enkel og ligetil er sagen nu ikke.

§ 234 blev gennemført i 1969, samtidig med at man i øvrigt afkriminaliserede udbredelse af pornografiske billeder og genstande.

Bestemmelsen har således karakter af en særlig beskyttelse for børn og unge. Hvor langt man vil gå for at sikre denne beskyttelsesregels fuldstændige efterlevelse, er et vurderingspræget spørgsmål, som ikke uden videre kan afgøres ved almindelige, rene konsekvensbetragtninger. Til dels må dette spørgsmål jo afhænge af, hvordan man vurderer den almindelige frigivelse af pornografi. Navnlig må det imidlertid afhænge af vægten af de hensyn, som ligger bag ved den gældende særregel om forbud mod salg af pornografi til unge under 16 år. Kan man pege på en klar risiko for skader ved, at unge kommer i besiddelse af pornografiske billeder, vil det være nærliggende at gå langt i den retning, som kristeligt folkepartis forslag lægger op til, selv om det kan koste ikke ubetydelige politimæssige ressourcer, og selv om man derved kommer til at gribe kraftigt ind over for den i øvrigt lovlige handel med pornografi.

Er situationen på den anden side den, at der kun er et usikkert og svagt grundlag for antagelsen om særlige skadevirkninger, vil man nok stille sig tøvende over for en så vidtgående regel som den, der her lægges op til.

Salg og anden udbredelse af pornografiske billeder m.v. har jo nu været lovligt i mere end 10 år. Skal man være realistisk, må man vist regne med, at unge uanset forbuddet i den gældende § 234 har haft muligheder for at komme i besiddelse af billedpornografi, måske endda gode muligheder derfor.

Uden at jeg på grund af forslaget har indhentet særlige sagkyndige vurderinger, er det ikke mit indtryk, at det har givet anledning til væsentlige problemer, og jeg kan derfor ikke på det foreliggende grundlag give tilslutning til den foreslåede skærpelse af reglerne.

Lissa Mathiasen (S):

Forslaget her fra kristeligt folkeparti må ses som udtryk for et ønske om at begrænse salget af pornografiske billeder specielt til unge. Hvis det var muligt at fremlægge dokumentation for skader ved, at de unge kommer i besiddelse af sådanne ting, ville det være naturligt, om vi tog det op og så nærmere på det, men det er ikke tilfældet. Vi er enige med kristeligt folkeparti i ønsket om at